

set statim illum destruere, vel saltem lignum vitæ eradicare in poenam primi peccati, quam specialem custodiam adhibere: ergo quantum Scriptura indicat credibilius est adhuc durare Paradisum.

39. Ad primum argumentum in num. 37. — Ad argumentum autem sumptum ex inundatione diluvii respondi in dicto tom. 2, fortasse, aquas diluvii non ascensisse ad altitudinem loci Paradisi, quia Scriptura loquens de diluvio, solum loquitur de terra habitabili ab hominibus mortalibus, vel fortasse de sola illa, quae tunc habitabatur. Deinde etiamsi aquæ supra locum Paradisi ascendissent, poterat Deus speciali providentia conservare Paradisum, sicut conservavit Enoch. Ac denique etiamsi aquæ diluvii inundassent locum illum, non potuissent tam brevi tempore arbores et omnia, quæ in illo erant, prorsus destruere; nam etiam in aliis terræ partibus, non omnes arbores destruxerunt, alioqui non potuisset columba tam cito invenire ramum olive virentibus foliis, quæ in ore suo ad Noe portaret. Igitur ad summum potuissent aquæ locum Paradisi aliquantulum damnificare, potuit tamen divina virtute facile reparari. Nam certe etiam ante diluvium non potuisset in sua pulchritudine et integritate absque hominum habitatione, custodia, et opera conservari sine peculiari Dei providentia: ergo eadem potuit facile reparari. Neque id frustra factum fuisse, tum ut esset perpetuum memoriale benignitatis Dei erga homines, et rei, quam homines peccando amiserunt. Tum etiam propter habitationem Enoch et Eliae, ut dixit D. Thomas, dicta q. 102, art. 2, ad 2.

40. Ad priorem partem secundi argumenti in eodem num. 37. — Ad priorem partem alterius argumenti sumptum ab experientia, negativa videlicet, quia talis Paradisus a nemine inventus est: respondetur, idem argumentum fieri potuisse ante diluvium, praecesserunt enim mille quingenti anni, in quibus nullus hominum Paradisum invenit, quamvis non esset destrutus: idem ergo potuit contingere post diluvium. Nec id mirum, quia sicut Paradisus est factus *occulto opere Dei*, ut dixit Augustinus, lib. 8, Gen. ad lit., cap. 1, ita peculiari cura et providentia ejusdem Dei est occultatus, ut Gen. 3, significatur. Unde idem Augustinus, eodem libro, cap. 7, dixit, locum Paradi a cognitione hominum esse remotissimum, et causam explicat D. Thomas, dicta q. 102, art. 1, ad 3. *Quia locus ille seclusus est a nostra habitatione aliquibus impedimentis, vel montium, vel marium, vel alicujus aestuosa regionis, quæ pertransiri*

non potest. Et hoc tertium membrum simpliciter approbat in 2, 2, quæst. 164, art. 2, ad 5, dicens, ille locus præcipue videtur esse inaccessibilis propter vehementiam aestus in locis intermediis. Imo hoc significatum putat per gladium flammeum Gen. 3, et quia ille calor causatur ex motu circularis Solis, qui per Angelum fit, ideo putat, et gladium illum appellari *versatilem*, et custodiam Cherubino tribui. Chrysostomus autem, homil. 18, in Gen., dicit, gladium appellari versatilem, eo quod *gladius ille obturet, et permulet omnes vias, quæ illuc ferunt.* Et fortasse ad hanc custodiam peculiarum Angelum destinavit Deus, ut si corporalia impedimenta communis cursu causarum naturalium occurrentia non sufficerent, peculiari cura homines ab illo itinere deterreret. Unde Augustinus, lib. 11, Gen. ad lit., cap. 40: *Hoc, inquit, per cœlestes potestates in Paradiso visibili factum esse credendum est, ut per angelicum ministerium esset illi ignea quædam custodia.*

41. Ad posteriorem partem. — *Ad tertium argumentum.* — Ad aliam vero partem de positivis conjecturis, seu experientiis responderetur, supponere falsum fundamentum, scilicet, notam esse regionem, seu partem mundi in qua fuit a principio situs Paradisus. Nam si regio illa in particulari ignota est, quomodo potest tota illa lustrari, ut per experientiam positive constet, ibi non esse Paradisum. Negatur ergo assumptum, et consequenter etiam negatur, fuisse Paradisum situm in Mesopotamia, Arabia, vel in aliqua alia provincia ex his, quæ nunc habitantur ab hominibus. Ad peculiarem autem ponderationem illorum verborum, quibus dicitur, *Paradisus creatus in Eden*, satisfacere posset responsio quod in vulgaritate nomen *Eden*, non sumitur ut proprium alicujus regionis, vel provinciæ, sed ut delicias, aut voluptatem significet. Nam revera hoc significat primaria vox ipsa Hebraica. Nihilominus tamen admittimus nomen *Eden*, posse etiam ibi significare regionem terræ ad Orientem, quæ ita nominata a Moyse fuerit, quia deliciis et voluptate abundabat. Hoc enim non obstat, quia illa regio sic nominata æque ignota nobis est, ac locus Paradi: neque enim verisimile est, hanc regionem esse illam, quam Ezechiel 27, etiam vocavit *Eden*, nam potuit esse alius locus delitosus, et inde ita vocatus, ut Hieronymus ibi advertit. Cumque illa Eden ibi nominetur, ut vulgaris, et privata quædam provincia, non est verisimile fuisse aliam *Eden*, in qua plantatus fuit Paradisus, ut bene notavit Cajetanus et sequitur Ystella in Genes. et

idem responderi potest ad locum Isaiae, nam de eadem Eden videtur uterque propheta loqui, ut ex 4, Regum 19, colligi potest, ubi videri potest Abulensis, quæst. 10.

CAPUT VII.

UTRUM FORMATIS CORPORIBUS PRIMORUM HOMINUM
IN EODEM INSTANTI DEUS ANIMAS ILLORUM CREA-
VERIT, CORPORIBUSQUE CONJUNXERIT.

1. Quo ordine, et quid hujus operis proprium tractandum sit. — Hactenus disputatum est de creatione hominis quoad ea omnia, quæ ad corpus spectant, nunc consequenter de his, quæ ad animam pertinent dicendum est, et primo de creatione ejus, postea vero de perfectionibus ejus. Circa primum sciendum est, disputationem de substantia animæ humanæ, et de tempore, ac modo creationis ejus communem esse omni animæ humanæ, quia ad essentiam ejus, et proprietates consequentes essentiam ejus, pertinet, ideoque in tertium hujus operis tractatum remittendam esse, in præsenti vero supponendo generalia principia, quæ ad particularem productionem Adæ, et Evæ pertinuerint, explicanda sunt: et ideo solum versabitur disputatio circa illa verba Gen. 2: *Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ, et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitae, et factus est homo in animam viventem.* Quæ quidem verba de solo Adamo scripta sunt, tamen quantum ad animam spectant, eamdem rationem habent in Evæ productione. Unde mutando verbum illud, *hominem de limo terræ*, explicari possunt ad Evans modum: *Formavit igitur Deus mulierem de costa Adæ, et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitae, et facta est mulier in animam viventem.* Explicando igitur haec verba quæstiōnē proposita satisfaciemus.

2. Prima assertio contra antiquum errorem de substantia animæ. — Dico ergo primo spiraculum illud non fuisse ipsam Dei substantiam, vel aliquid ejus, sed fuisse rem creatam, et a substantia Dei distinctam. Hanc assertionem præmittimus ad excludendum antiquum errorē dicentium animam esse ipsam Dei substantiam, vel aliquid substantiae Dei. Et consequenter illud spiraculum fuisse de substantia Dei, quia fuit ipsa anima. Quem errorem Castro verbo *Anima*, hæres. 4, et Prætol. Gnosticos, et Manichæos tribuunt, et sumitur ex Theodoreto, lib. 5, Divin. decret., capite de Materia, et capite de Homine, ubi Cerdoni, et Marcionihunc errorem tribuit, sicut Manichæis

Augustinus, lib. de Hæresib. in 46, et in Priscillianistis damnant illum Concilium Bracharense I, cap. 5, et Leo papa, epist. 91, alias 93, cap. 5, qui addit errorem hunc ex philosophorum quorundam, et Manichæorum opinione manasse. Unde Augustinus Eugubius, lib. 9, de perenn. Philosoph., hunc errorem nonnullis philosophis tribuit, qui interdum animam vocabant scientiam substantiæ Dei. Quæ verba fortasse metaphorica erant ad excellentiam animæ declarandam: potuerunt vero hæretici errare ex verbo illo, *inspiravit in faciem ejus*, ut notat D. Thomas 2, contra Gentes, cap. 85. Nam qui in faciem alterius inspirat, idem numero, quod in ipso erat, in alium emittit, et sic videtur Scriptura innuere, quod aliquid divinum a Deo in hominem ad ipsum vivificandum, immissum sit. Item hoc confirmare poterant ex similitudine animæ ad Deum in intelligendo, et in immaterialitate, et immortalitate.

3. Probatur assertio impugnando errorem. — Hic autem error non solum fidei, sed etiam rationi naturali evidenter repugnat, quia est evidens, non posse animam esse de substantia Dei: ut optime demonstrat Augustinus, lib. 4, de Anim. et ejus orig., cap. 3, et in libro ad Orosium contra Priscillianistas, a principio, et aliis locis infra citandis, et D. Thomas, 4 p., quæst. 90, art. 1 et 2, contra Gentes, cap. 85, et breviter (quia res est clara) in hunc modum ostenditur, quia duobus modis cogitari potuit, animam esse de substantia Dei, primo quod sit ipsa essentia Dei in se et sua substantia permanens, et formaliter hominem vivificans. Secundo quod anima sit facta de substantia Dei. Uterque autem sensus manifestissime erroneus est. De priori probatur, primo, quia Scriptura aliis locis dicit, animam esse factam, Zachar. 12: *Dominus extendens cælum, et fundans terram, et fingens spiritum hominis in eo*, spiritus autem hominis nihil aliud est, quam anima hominis, juxta illud Pauli 1, ad Corinth. 2: *Nemo scit quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est.* Et Isaia 42: *Dominus, qui fundavit terram, dat statum populo super eam, et spiritum calcantibus eam: et illud Ecclesiast. 12: Memento creatoris tui in diebus juventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis.* Et infra: *Et revertatur pulvis in terram suam, et spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.* Secundo probatur ratione, tum quia repugnat perfectioni divinae substantialiter informare corpus, ut in tractatu de Deo, lib. 4, ostensum est: tum etiam, quia si Deus

eset forma hominis deificaret illum, et substantialiter sanctificaret, et impeccabilem redideret, ac modo divino cognoscentem: quæ omnia cum imperfectionibus hominis repugnant. Alter item sensus evidenter improbatur ab Augustino, quia si anima fuisse facta de substantia Dei, mutationem substantialiem passa fuisse substantia Dei, quia ejus perfectioni repugnat. Item vel anima eset facta de tota substantia Dei, vel de parte ejus: at substantia Dei non habet partes: non ergo ex parte: tota vero substantia non potuit seipsam destruere, et in aliud convertere. Et similes demonstrationes contra hunc errorem possunt facile multiplicari.

4. *Ad locum Scripturæ quo in numero secundo arguitur.* — *Ad confirmationem illidem.* — Neque ponderatio verbi *inspiravit*, vel, ut alia littera habet, *insufflavit*, est aliquis momenti quin potius Augustinus, dicto lib. 7, Gen., ad lit., cap. 3, ex eodem verbo contrarium colligit, dicens. Imo vero ex verbo satis appetit, ita non esse, cum enim homo sufflat, anima ipsa subjacentem sibi naturam corporis movet, et de illa, non de seipsa flatum facit. Sic ergo licet Deus insufflasse dicatur, non oportet, ut aliquid de sua substantia spiraverit. Ulterius vero, quia omnipotens est, non indiguit circumstante materia, sed ex nihilo fecit, quod insufflavit. Unde Theodoretus, quæst. 23, in Gen., cum idem argumentum his verbis proposisset: *Si ex insufflatione Dei creata est anima erit utique anima ex substantia Dei* respondet: *Extremæ impietatis est et blasphemia sententia hujusmodi.* Nam per hoc Scriptura divina facilitatem creandi demonstravit, et ipsius animæ naturam obscure declaravit, nempe ipsam esse spiritum creabilem, invisibilem et intellectivum expertem crassitudinis corporeæ. Et hinc solvitur alia ratio, nam licet spiritus ille quem Deus inspiravit, divinas alias proprietates aliquo modo participet, non est argumentum, quod sit factus de substantia Dei, sed quod sit factus ad imaginem, et similitudinem Dei, ut eadem Scriptura dicit, et postea explicabimus.

5. *Refellitur lapsus Philastrii.* — Atque hinc refellitur gravis lapsus Philastrii, in libro de Haeresib. in Catal. haeresum, quæ sub Apostolis extiterunt. Nam quinquagesimo loco ponit, et haeresim vocat sententiam dicentem, spiraculum illud, quod Deus inspiravit Adæ, fuisse animam. *Nam si inspiratio anima est* (inquit) *quomodo judicari potest quod a Deo est infusum proprio.* Unde ipse existimat ante illam inspi-

rationem fuisse jam animam Adæ creatam, ac proinde illam insufflationem fuisse gratiae infusionem similem illi, quæ Apostolis facta est, cum Christus insufflavit, et dixit eis, *accipite Spiritum sanctum.* Fuitque hæc sententia Cyrilli, lib. 8, in Joan., cap. 47, ubi sic ait: *Nec quisquam putet divinum spiraculum animam homini factum fuisse.* Nam spiraculum illud Spiritum sanctum esse existimavit. Et sic etiam lib. 2, in Joan., cap. 3, dicit Moysem docuisse prius, Deum creasse hominem ad imaginem et similitudinem suam, et postea tradidisse spiritum, ad imaginem divinam sigillatum hominem fuisse, cum dixit, *Et sufflavit in faciem ejus spiraculum vitae.* Et videtur ad eamdem sententiam accedere Ambrosius, lib. de Noe et Area, cap. 25, dicens: *Separemus, quod est rationabile animæ, cujus substantia divinus est spiritus sicut ait Scriptura, quia insufflavit in faciem ejus spiraculum vitae.* Sed licet hæc sententia tolerabilis eset, nihilominus intolerabilis fuit error Philastrii damnantis contrarium, ut haereticam, eum hæc vel nullo, vel levissimo nitatur fundamento, imo potius ipsa damabilis sit.

6. *Secunda assertio de creatione et infusione animæ.* — *Qui eam tradant.* — *Augustinus ejusdem assertionis præcipius auctor.* — Dico ergo secundo, Deum creasse animam rationalem, eamque corpori hominis univisse, cum inspiravit in faciem ejus spiraculum vitae. Hæc est sententia communis scholasticorum in 2, d. 47, et D. Thomas, 1 part., quæst. 90, art. 4 et 3, et frequenter in illis quæstionibus, et tenet Castro, verbo *Anima*, haeres. 2. Item est communis sententia Patrum, præsertim Chrysostomi, homil. 42, in Gen., in fine, cuius verba statim referam. Item Eucherii, lib. 2, in Gen. qui distincte declarat in verbo *insufflavit*, et creationem animæ et unionem includi. Idem Hugo Victorinus, Annotat. in Gen., cap. 8, et Albinus seu Aleuinus, q. 8, in Gen. dicens: *Quid est, quod Deus inspiravit in faciem Adæ spiraculum vitae?* Respondet *Inspiratio Dei in faciem hominis traditum est anima rationalis.* et idem habet Theodoretus, q. 8 supra citata, et profecto idem videtur sensisse Cyrillus, ibidem lib. 4, quamvis obscure etiam loquatur. Magis hoc sensit Ambrosius, loco citato: nam prius sic inquit: *Ideo in principio sanctus Moses informavit nos, atque instruxit de insufflatione animæ, ut non laboremus diversis opinioribus Philosophorum.* Unde, quod postea dicit, *rationalem animam esse spiritum divinum, non credo intellexisse de Spiritu sancto, neque ac-*

cepisse divinum substantialiter, sed denominative, seu per participationem. Quia anima est quidam spiritus, divinitus insufflatus. Et eamdem sententiam indicat in enarrationibus super Gen. ad Sabinum. Præcipius vero auctor et defensor ejus est D. Augustinus, in locis citatis lib. 7, Gen. ad litt., et ex lib. 2, de Gen. contra Manich., cap. 8, ubi dicit: *Nondum tamen spirituali hominem debemus intelligere. Sed adhuc animali, utique in dicta sufflatione.* Quod latius docet lib. 13, de Civit., cap. 24, ubi sic ait: *Parum considerate quibusdam visum est in eo, quod legitur: Inspiravit Deus in faciem ejus spiritum vitae, etc., non tunc animam primo homini datum, sed eam, quæ jam inerat, Spiritu sancto vivificatam.*

7. *Eaque probat variis in locis.* — *Ad Cyrrillum, Ambrosium et Philastrium in num. 5 allatos.* — Probatque, quia Moses ipse satis hunc sensum explicavit, cum addidit: *Et factus est homo in animam viventem, id est, et coepit homo vivere:* ergo corpus illud ex terra factum per illam insufflationem Dei cepit vivere: ergo spiraculum illud fuit ipsa anima, qua homo naturaliter vivit. Et præterea divus Paulus, ad Corinth. 45, ad hunc locum alludens dicit: *Factus est primus homo Adam in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem.* Ubi distinguendo animam ab spiritu vivificanti, satis significat non fuisse locutum Moysem de spiritu vivificanti. Quod notavit Augustinus, Epist. 146, dicens: *Cum vellet Apostolus de corpore animali adhibere testimonium illud posuit, quod Genes legitur: Factus est primus Adam in animam viventem, vel in animam vivam,* Et adjungit: *Recolis certe, quemadmodum scriptum sit, et insufflavit Deus in faciem ejus statum vitae, et factus est homo in animam viventem.* Et similiter vero retractu, cap. 45, dicit, Apostolum adhibuisse illud testimonium Genesis, ut probaret, corpus primi hominis fuisse animale, id est, vivens corporali et sensibili vita, quando Deus inspiravit in illum: fuit ergo illud spiraculum vita hominis. Et lib. 7, Gen. ad lit., cap. 46, dicit: *Non mihi videtur dictum, factus est homo in animam vivam, nisi quia sentire coepit in corpore, quod est anima viventisque carnis certissimum indicium.* Unde divus Thomas, opusc. 4, contra errores Graecorum, cap. 27, dixit, negare illum spiraculum fuisse animam humanam, videri esse repugnans dictis verbis Apostoli, quia in eis expresse dicit, vitam animæ esse aliam a vita, quæ est per Spiritum sanctum. Et ibidem ad Cyrillum respondet, exposuisse locum illum in

sensu spirituali, non in litterali. Ad Ambrosium autem jam a nobis responsum est Fundamentum autem Philastrii supponit alium errorem, quem nunc refellemus.

8. *Tertia assertio.* — Tertio dicendum est, et colligitur etiam ex dictis, in eodem instanti, in quo Adam productus est, et factus in animam viventem, fuisse animam ejus et corpori unitam, et creatam, ac non antea. In hac assertione supponimus, animam humanam fieri per propriam creationem ex nihilo, quia est spiritualis, et immortalis, et ideo de potentia materiæ non educitur, quæ ad tract. 3, spectant ex professo. Disputatur autem tam a philosophis, quam a theologis questio, an creationem animalium fuerit facta a principio cum aliis rerum creatione, vel fiat signatim in singulorum hominum productione: nam in hoc errarunt olim Origenes et alii dicentes, omnes animas hominum fuisse in principio simul creatas. Verum in hoc veritas catholica est, generaliter loquendo, animas hominum non fuisse in principio creatas simul, sed creari in eodem instanti, in quo corporibus uniuntur, ut ostendit D. Thomas, dicta quæst. 91, a. 4, ex naturali principio, in illo tertio tractatu late exposito, lib. 4, cap. 42, quod anima est vera forma corporis, forma autem non est naturaliter ante compositum, teste Aristotele 12, Metaphysicæ, textu 47, et in hoc convenienter Doctores, et Patres infra citandi, et ad dictum tract. 3, spectat. Vide etiam Conimbricensem, 2, de *Anima*, cap. 1, quæst. 3.

9. *Opinio Philastrii contra assertionem.* — *Eius fundamentum.* — *Occurrit Philastrius objectioni.* — Igitur de anima Adæ est peculiaris dubitatio, nam Philastrius, in dicto lib. de Haeres., n. 49, sub tit. de Catal., haeresum post Apostolos, dicit, animam Adæ creatam esse sexto die, carnem autem septimo die factam esse. Idemque censet de anima, et corpore Evæ. Fundatur in illo ordine litteræ, c. 1 et 2, Gen. Nam in primo dicitur: *Creavit Deus hominem, ad imaginem suam, ad imaginem Dei creavit illum.* Quod intelligendum putat de creatione animæ, tum quia illa sola est ad imaginem Dei; tum etiam, quia postea formatum est corpus Adæ ex limo terræ. Quod si objiciatur, quia statim subditur, *masculum, et fœminam creavit eos,* respondet, ibi non corporum sexum, sed animæ dominantis, et subjacentis dari indicium. In quo significat, animam Evæ simul cum anima Adæ fuisse creatam, et illas fuisse significatas per masculum, et fœminam, quia una erat dominatura, et

altera ei erat subjicienda. Unde, quod cap. 2, Gen., narratur de formatione hominis ex limo terræ, et foeminæ ex costa Adæ, ipse intelligit de formatione corporum facta die septimo. Et hanc sententiam saltem ut probabilem videtur Augustinus relinquere, lib. 7, super Genes., ad litter., cap. 24, et sequentibus, et lib. 12, de Civit., cap. 23, et illam tanquam rem dubiam relinquunt. Magister sentent. in 2, d. 47, et Hugo de Sancto Victore, in summ. sentent., tr. 3, cap. 2, in fine, et Auctor Historiæ Scholast. in Genes.

40. *Pro tercia assertione stant D. Thomas, Bonaventura et alii scolastici. — Stant etiam Patres communiter.* — Sed nihilominus posita assertio tertia vera est, nimurum animas Adæ, et Evæ non fuisse creatas prius tempore, quam corporibus unirentur, sed solum prius natura, et in eodem instanti temporis. Ita docet divus Thomas, d. q. 90, art. 4, et Bonaventura, in 2, q. 47, art. 4, q. 3, et ibi communiter scholastici, et alii moderni in D. Thomam. Et est communis sententia Patrum, Gregorii Nisseni, lib. de Opificio hominis, cap. 28 et 29, ubi generaliter loquitur de animabus omnium hominum, et contra Origenem disputat. Damascenus autem, lib. 2, de Fide, cap. 12, in particulari dicit: *Deus animam ratione, et intelligentia præditam per insufflationem Adamo tribuisse.* Et ne quis cogitare posset, tribuisse animam jam creatam, subdit: *Porro corpus, et anima una creata sunt, non autem ut Origenes deliravit, haec prius, illud posterius.* Pro eadem sententia potest Hieronymus locis supra allegatis, Epist. 61, ad Pammach. et 139, ad Cypria. et 8, ad Demetriad. Et addi potest in lib. 2, contra Ruffinum parum a principio, ubi in particulari damnat sententiam Origenis, dicentis, animam Christi fuisse antequam nasceretur ex Maria, sentiens, secundum fidem nullam posse fieri exceptionem ab illo universalis dogmate, quod animæ non creantur prius tempore, quam corporibus uniantur. Item Leo papa, Epist. 93, ad Turib., cap. 10, damnando Origenis sententiam, absolute dicit, quod animæ hominum, prius quam suis inspirantur corporibus, non fuere, et hoc dicit Ecclesiam Catholicam profiteri. Referri autem potest Chrysostomus, hom. 42, in Gen., quia non solum dicit, animam Adæ non fuisse creatam ante corpus. Quod sano modo intelligendum est de corpore nondum plene, vel ultimate disposito, si fortasse successive productum est, quod supra capite primo hujus libri tractavimus. Denique Bernar-

dus, serm. 2, de Nativit. Domini, dicit, limum antea fuisse creatum, spiritum autem non in massa creatum fuisse, sed singulari quadam excellentia fuisse conditum. et inspiratum. Neque ab hac sententia est alienus Augustinus nam licet aliquando dubitaverit, quia de origine animæ fere semper dubius fuit, nihilominus in hanc partem magis propendit. Nam lib. 12, de Civit., cap. 23, sub distinctione ponit, *sive quam jam fecerat sufflante indidisset, sive potius, sufflante fecisset,* ubi pondero particulam potius, et rationem, quam subjunxit, dicens: *Eumque flatum, quem sufflante fecit, (nam quid est aliud sufflare, quam flatum facere) animam hominis esse voluisse.* Et l. 13, c. 24, dicit, Scripturam dicendo insufflavit, insinuare voluisse rationalem animam non more aliarum animarum, sed flante Deo creatam esse, et lib. 2, de Gen. contra Manich., cap. 9, disjunctione utens, hanc partem posteriori loco ponit. Ac denique in lib. 2, Gen. ad litter. solum sub conditione dicit: *Contrarium credi posse, si Scriptura, vel ratio non contradicit.*

41. *Stat denique ratio et Scripturæ auctoritas. — Fundamentum Philastrii in n. 9, refellitur.* — Ex utroque autem capite potest facile hæc veritas probari, et opposita refelli hoc modo. Quia regula generalis fidei, et Scripturæ est, animas hominum non creari ante corpora juxta illud Psalm. 32. *Qui finxit sigillatim corda eorum: sed nulla est ratio, neque auctoritas, cur anima Adæ excipiatur: ergo nullo modo excipi potest.* Probatur minor, primo ex illa ratione naturali, quod anima est forma corporis, nam hoc æque verum est in animabus primorum hominum. Deinde ex Scriptura refellendo simul falsam intelligentiam Philastrii, nam cum Gen. 1, dicitur, *Ad imaginem Dei creavit illum, et cap. 2, additur, Formavit Deus hominem, non duo facta narrantur, nec duo tempora indicantur, sed unum, et idem opus, quod sexto die factum dicitur compendiōse, postea quomodo factum sit, eodem utique sexto die, per recapitulationem describitur: ergo corpus, et anima, quæ ibi narrantur facta, eodem tempore, ac simul perfecta sunt.* Consequentia evidens est, et antecedens in superioribus late probatum est, et nunc declaratur ex verbis utriusque capituli, Nam cum in primo dicitur: *Dixit autem Deus, faciamus hominem ad imaginem, et similitudinem nostram, ut præsit piscibus maris, etc.,* certe non loquitur de sola anima, sed de toto homine. Non enim anima separata præest pis-

cibus, et volatilibus, etc., sed totus homo per animam corpori conjunctam, et sensibus simul cum ratione utentem. Ergo cum statim sub jungitur, *Et creavit Deus hominem, etiam est sermo non de anima sola, sed de homine.* Et hoc etiam convincit, quod statim additur, *masculum, et foeminam creavit eos:* nam hoc exponere de animabus nondum habentibus corpora a proprietate, et veritate verborum valde alienum est.

42. Simili modo in capite secundo cum dicitur, *Formavit igitur Dominus Deus hominem recte de toto homine dictum esse intelligitur.* Verum quidem est, Augustinum, 13, de Civit., cap. 24, dicere, nomine hominis posse ibi significari solum corpus jam organisatum ad suscipiendam animam eo modo, quo corpus mortuum Petri solet Petrus appellari. Quod etiam sentit Chrysostomus, hom. 42 et 13, in Gen. et Abulensis ibi cum aliis. Quia inde intulerunt corpus fuisse creatum ante animam. Ex quo non infirmatur, sed confirmatur potius, quod intendimus, scilicet animam non fuisse creatam ante corporis formationem: estque illa expositio probabilis. Tamen commode etiam exponitur verbum illud de toto homine, vel saltem de corpore jam ultimate disposito ad animæ receptionem; quia corpus nunquam informatum anima, nec proxime aptum, ut statim informetur, non solet homo appellari. Et ideo verisimile est, in eodem sensu dixisse Moysem ibi, *Formavit Deus hominem in quo prius dixerat, creavit hominem, in posteriori tamen loco explicuit modum, scilicet, formando corpus de limo terræ, et inspirando ei spiraculum vitæ, quod in eodem instanti fieri potuit, et factum est, sicut statim additur: Et factus est homo in animam riventem.* Denique confirmari hoc potest ex cap. Firmiter, de sum. Trinit. ubi dicitur: *creasse Deum in principio simul spiritualem, et corporalem creaturam, angelicam videlicet, et mundanam, et deinde humanam ex utraque compositam.* In quibus verbis duo continentur. Unum est, animam non fuisse creatam cum Angelis, sed post Angelos. Aliud est, animam tunc fuisse creatam, quando homo conditus est ex illa, et corpore compositus. Quibus verbis recte perpensis, videtur hæc assertio jam esse contra omne dubium, et ad certa dogmata pertinere. Ad motivum autem Philastrii satis jam responsum est in numer. 41.

43. *Quarta assertio. — Declaratur.* — Ultimo dicendum est, animas primorum hominum fuisse in sua substantia, et proprietatibus na-

turalibus valde perfectas. Assertio clara est, illam tamen propono, ut ad ea, quæ dicenda supersunt, viam præparem. In anima ergo rationali primum considerari potest essentialis, et specifica perfectio ejus, de qua nota est assertio. Qualis autem, et quanta illa sit, in verbis Genesis, quibus primi hominis creatio refertur *ad imaginem et similitudinem, etc.,* satis exponitur. Deinde potest hæc perfectio in individuo considerari, prout in anima Adæ, aut Evæ inventa est. Et in hoc sensu solum dicere possumus, illas animas fuisse in individuo valde perfectas. Quia si inter animas rationales non est una perfectior alia, constat, animam Adæ, et Evæ habuisse totam perfectionem substantialem, cuius anima rationalis in individuo capax est. Si vero inter rationales animas est inæqualitas individualis, incognitum est quem gradum Adæ anima, vel Evæ sortita sit, quia supposita illa veritate, determinatio ad animam tantæ, vel tantæ perfectionis ex voluntate divina pendet, ideoque nobis innotescere non potest, nisi per revelationem. Solum ergo dicere possumus, habuisse Adam animam valde perfectam, prout oportebat, et decebat eum, qui futurus erat principium, et origo reliquorum hominum, et eum, qui immediate creabatur non solum quoad animam, sed etiam quoad corpus, et quoad totum hominem ab ipso Deo, cuius opera perfecta sunt. Unde, quod de simili perfectione individuali corporis quoad ejus temperamentum, et dispositionem supra diximus, hic applicari possunt: nam anima, et corpus servant inter se proportionem. Atque eodem modo sentiendum est de potentia animæ, intellectu, scilicet, et voluntate, nam fuerunt in primis hominibus valde perfectæ, et substantiae animæ proportionatae. An vero habuerint inditas alias perfectiones, postea videbimus.

CAPUT VIII.

AN PRIMUS HOMO FUERIT SFCUNDUM ANIMAM CREATUS AD IMAGINEM ET SIMILITUDINEM DEI.

1 *Referuntur Patres et scholastici tractantes de imagine Dei homine.* — Quoniam his verbis explicavit nobis Scriptura excellentiam creationis humanæ naturæ, et formæ, quam per illam recepit, quæ est anima rationalis, ideo tam antiqui Patres, quam theologi omnes de hac imagine, et similitudine accuratissime tractarunt, ut videre licet in Basilio, homil. 10 et 11, Exaemer. et Ambrosio, lib. 6, Exaemer.,